

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Beretning

om

Horsens Skolevæsen

for Aaret 1894

af

Skoleinspektør Chr. Jacobsen.

Fogh's Bogtrykkeri, Horsens.

1895
Statens pædagogiske Studiesamling
København

Beretning

om

Horsens Skolevæsen for Aaret 1894.

Ved Udgangen af Aaret 1894 fandtes i Horsens Skoledistrikt 2962 Børn, som havde fyldt det 7de Aar; disse vare saaledes fordelte:

	1894.		1893.	
	Børn	pCt.	Børn	pCt.
⊗ Kommunens 3 offentlige Skoler (ialt 2029 Elever)	2000	67,5	1921	67,0
⊗ den lærde Skole (112 Elever).....	51	1,7	48	1,7
⊗ Privatskoler (1076 Elever).....	873	29,5	820	29
⊗ andre Kommuner's offentlige Skoler.....	1	0,03	1	0,04
⊗ Hjemmet undervistes..	12	0,4	17	0,6
⊗ Mandsvage og vedvarende syge.....	11	0,37	13	0,46
⊗ Andre skolepligtige Børn, som ikke bleve underviste .	0		10	0,3
⊗ Ikke-skolejægende, som have fyldt det 7de Aar efter Indskrivningen den 1/11 94 og derfor ikke ere skolepligtige	14	0,5	0	0
	2962		2830	

Antallet af skolejægende Elever var 3217 (1893: 3115), hvoraf 72 vare konfirmerede, 67 tiltrædende og 154 under 7 Aar.

Den borgerlige Realskole.

Skolen bestaar af en Drengesafdeling med 8 Klasser, hvoraf de 2 ere Realklasser, og en Pigeafdeling med 4 Klasser. Elever optages i 8½—9 Aars Alderen.

De skolejægende Elevers Antal udgjorde

den 1ste Januar 1894... 211 Dreng og 123 Piger; ialt 334 Elever

Tilgang i Aarets Løb... 61 — og 35 — „ 96 —

272 Dreng og 158 Piger; ialt 430 Elever

Afgang i Aarets Løb... 64 — og 41 — „ 105 —

den 31te December 1894.. 208 Dreng og 117 Piger; ialt 325 Elever

18 af Eleverne vare konfirmerede, og 8 af de øvrige fra andre Kommuner, saa at de skolepligtige Børns Antal var 299. Middeltallet af Elever i Aaret 1894 er 321.

Bijbevistats: Hs. Højerværdighed, Hr. Biskop Clausen, vifiterede Skolen den 23de Januar.

Skolens Marsprøve holdtes fra 9de til 18de Juli.

Allmindelig Forberedelseseksamen, til hvis Afholdelse ved Skolen Ministeriet i Skr. af $10/3$ 94 gav fornøjet Tilladelse for et Tidsrum af 3 Aar, blev afholdt i Juni og Juli Maaneder. Til denne Eksamen indstilledes 7 Elever, som alle bestod:

Fred. Vill. Madsen, S. af Rammager Madsen i Horsens, 113 Points, „Bestaaet med Udmærkelse“.

Johannes Chr. Jacobsen, S. af afd. Baadebygger Jacobsen i Horsens, 105 Points.

Victor Emil Hansen, S. af afd. Detaillsth. Hansen i Horsens, $92\frac{2}{3}$ Points.

Arthur Emil Betat, S. af afd. Stomager Betat i Horsens, $90\frac{1}{3}$ Points.

May Chr. Christensen, S. af Stomager N. P. Christensen i Horsens, $67\frac{2}{3}$ Points.

Julius Chr. Rasmussen, S. af Smeder G. Rasmussen i Horsens, $62\frac{1}{3}$ Points.

Felix D. F. Lilieqvist, S. af afd. Klubvært Lilieqvist i Horsens, $61\frac{2}{3}$ Points.

(Til at bestaa Eksamen kræves 45 Points, til „Bestaaet med Udmærkelse“ $112\frac{1}{2}$ P.).

Elevernes Fordeling i Klasserne ved Aarets Udgang samt Undervisningstimerne Fordeling ses af følgende Tabel:

	Elevernes Antal	Religion	Dansk og Skriftlæsning	Skrivning	Regning	Matematik	Historie	Geografi	Naturhistorie	Naturfæ	Dyff	Engelsk	Tegning	Sundhedsfæ	Haandarbejde	Sang	Gymnastik	Undervisningstimerne Antal
II. Realklasse	9	..	4	..	2	5	4	2	3	3	3	4	2	36
I. —	9	2	4	1	2	6	3	2	2	2	3	3	2	36
V. Drengeskole	27	2	4	1	3	4	3	2	2	2	3	3	3	2	36
IV. —	35	3	5	2	3	3	3	2	2	1	3	3	2	2	36
III. A. —	29	3	7	2	4	2	3	2	2	..	2	3	2	2	36
III. B. —	30	3	7	2	4	2	3	2	2	..	2	3	2	2	36
II. —	36	3	7	3	5	..	3	2	2	..	2	2	2	2	35
I. —	33	3	8	4	5	..	2	2	2	1	29
4. Pige-klasse	24	3	5	2	3	..	4	2	2	..	2	..	2	1	6	2	2	36
3. —	30	3	6	2	3	..	3	2	2	..	2	..	2	..	6	2	2	35
2. —	33	3	6	3	4	..	3	2	2	8	2	..	33
1. —	30	3	7	3	5	..	3	2	2	8	1	..	34
	325	31	70	25	43	22	37	24	19	8	28	21	15	1	28	20	22	414

III. A. og III. B. ere fiderordnede klasser.

Skolen har i 1894 havt $247\frac{1}{2}$ Skoledage.

Skoleforsømmelserne i pCt.	1894.				1893.			
	paa Grund af Eghed	af anden lovlig Grund	uden lovlig Grund	Salt	paa Grund af Eghed	af anden lovlig Grund	uden lovlig Grund	Salt
Drenge	3,85	0,35	0,26	4,46	3,7	1,32	0,40	5,43
Piger	3,24	0,37	0,17	3,78	4,75	1,30	0,15	5,95
Hele Skolen	3,63	0,36	0,22	4,21	4	1,32	0,31	5,63

Skolekontingentet:

I. Drengelasje, 1ste og 2den Pigeclasje	2	Kr	50	Ør
II., III., IV. Drengelasje og 3die Pigeclasje....	3	—	—	—
V. Dreng- og 4de Pigeclasje.....	3	—	50	—
Realklasserne	6	—	—	—

Af Søffende betaler den ældste helt, de øvrige halvt Skolekontingent.

Fripladsjer. Efter Skoleplanen skal der for hvert 100 Elever være 5 hele og 5 halve Fripladsjer, saa at der ved Skolen er 15 hele og 15 halve Fripladsjer. Desuden kunne flinke Elever i Kommuneskolerne faa Ekstrafriladsjer i den borgerlige Realskole. Ved Aarets Udgang fandtes 15 Ekstragratisjer i Skolen.

Lærerpersonalet bestaar af: Overlæreren, som tillige er Skoleinspektør, 6 fast ansatte Lærere, 1 fast ansat Læreriinde, 2 Timelærere (af hvilke den ene er Gymnasitil lærer), 5 Time-læreriinder (af hvilke den ene er Gymnasitil læreriinde) og 1 Hjælperlæreriinde i Haandgerning.

289 Undervisningstimer besørjes ugentlig af fast ansatte Lærerkrafter og 125 af Time-lærere og Timelæreriinder.

Foranlediget ved Oprettelsen af en Drengelasje (Nov. 1893), som ikke kunde rummes paa selve Skolen, men midlertidig maatte anvises Lokale paa Njre Kommuneskole, har Kommunen købt afd Optikus Justefens Have, som støder op til Skolens Grund, for paa denne at kunne tilvejebringe en Udvidelse af Skolen. Det var meget ønskeligt, om der ved en saadan Udvidelse blev skaffet Plads til to Forberedelsesklasser, for at Eleverne kunde optages ved 7 Mars Alderen i Stedet for, at dette nu først kan ske ved 9 Mars Alderen, hvilket hæmmer Skolens Arbejde i høj Grad.

Byraadet bevilgede en Forøgelse af Undervisningstimernes Antal med 12, for at Under-visningen i Naturhistorie, Naturlære og Tegning kunde blive udvidet.

Med det nye Skoleaars Begyndelse, den 20de August, indførtes en ny Læseplan, ved hvis Gennemførelse Eleverne, som udgaa af Skolens V. Drengelasje (øverste Borgerkoleklasje), ville erholde en afsluttet Undervisning i alle Fag omtrent i lignende Omfang, som foreskrevet ved den af Ministeriet anordnede Borgerkoleeksamen, medens de Elever, som formedelt ringe Evner eller af anden Grund ikke kunne naa gennem alle Klasser, faa en relativ Afslutning i III. Klasse. Sigeledes ville Pigerne ved at gemme gaa de fire Pigeclasjer erholde en afsluttet

Undervisning i alle Fag. Resultatet af Undervisningen kan dog først blive helt tilfredsstillende, naar Skolen bliver i Stand til selv at lægge Grunden til Undervisningsarbejdet ved at kunne optage Eleverne ved den skolepligtige Alders Begyndelse.

Ved den nye Læseplans Indførelse fik Drengelasjerne nye Nummere. I Stedet for de tidligere Benævnelser I, II B II A, III, IV, V (I Realklasse) og VI (II Realklasse) indførtes følgende: I, II, III, IV, V, IV (I Realklasse) og VII (II Realklasse).

Kommuneskolerne.

Af disse Skoler findes 2, nemlig Vestre og Østre Kommuneskole. Før den 4de Maj 1894 kaldtes den ene Skole Friiskolen og den anden Forberedelsesskolen; men den nævnte Dag iværkfattes en Omordning af de to Skoler, efterat Min. for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 19de April 1894 havde approberet et af Horsens Skolekommission udarbejdet og af Horsens Byraad og Skoledirektionen for Boer og Min. Herreder tiltraadt Forslag til en Forandring af Skoleplanen for de nævnte to Skolars Vedkommende. Forandringen vil fremgaa af følgende Uddrag af Skolekommissionens Skrivelse:

„I Følge den af Min. for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 5te Marts 1883 approberede Skoleplan for Købstaden Horsens findes i bemeldte Købstad 3 kommunale Skoler, som benævnes: Forberedelsesskolen, Kommuneskolen (Friiskolen) og Betalingskolen (Realskolen).

Efter ovennævnte Skoleplan var Forberedelsesskolen beregnet paa Børn i en Alder fra det 7de til det fyldte 9de Aar, hvorefter disse skulde gaa over enten til Betalingskolen (Realskolen) eller Kommuneskolen (Friiskolen).

Det var en snu Tankte saaledes at ville danne en fælles Forberedelse for Børn til Betalingskolen og Friiskolen; men den er aldrig bleven virkeliggjort; thi Forberedelsesskolen er kun bleven Forberedelsen til Friiskolen, hvorimod Betalings skolens Elever forberedes i en Mængde private Bogeskoler.

Da Friiskolen har 9 Klasseværelser og derfor kun kan tage imod et begrænset Antal Elever (ca. 650), blev det ved den stærke Tilgang af skolepligtige Børn nødvendigt at indhente Ministeriets Approbation paa, at Forberedelsesskolen beholdt Eleverne ud over 9 Aars Alderen. Nu har Friiskolen 693 Elever og Forberedelsesskolen 962, hvorfor Gennemsnitsalderen, i hvilken Børnene overflyttes til Friiskolen, er rykket frem til over 11 Aar. Da en Omplantning af Elever fra en Skole til en anden i Reglen virker skadeligt, særligt naar det sker paa et saa fremrykket Alderstrin, finder Skolekommissionen den nævnte Ordning, som nødvendiggør, at alle Børn ved 11—12 Aars Alderen flyttes hen under helt andre Forhold og til dem ukendte Lærere og Lærerinder, at være uheldig.

Af ovennævnte Grunde stiller derfor undertegnede Skolekommission Forslag om, I) at Forbindelsen mellem de to nævnte Skoler afbrydes, og at de gøres lige-

stillede, idet Byen deles i to Distrikter (vestre og østre), hvis skolepligtige Børn søge den i Distriktet liggende Skole, saa at der altsaa fremtidig i hver Skole skal undervises Børn (baade Drengene og Piger) fra 7—14 Aars Alderen; samt II) at Friskolen faar Navnet: Vestre Kommuneskole, og at Forberedelsesskolen kaldes: Østre Kommuneskole,

Efter den nuværende Skoleplan ere Friskolen og Forberedelsesskolen delte i Halvaarsklasser. I Begyndelsen af Maj Maaned foretages Opflytning af Elever efter afholdt offentlig Eksamen, ligeledes sker Opflytning i Begyndelsen af November Maaned efter en af Lærerne foretagen Bedømmelse af Eleverne. Denne Ordning, som forlængst er fravegen i de fleste af Landets Købstæder, synes ikke Skolekommissionen tilfredsstillende paa Grund af den Uro, som derved bringes ind i Skolens Liv, og den store Udstyning af Undervisningsstoffet, som vanskeliggør det for Børnene at samle dette til et Hele og at faa det fornødne Overblik derover. Derfor foreslaar Skolekommissionen, at de to Skoler deles i Helaarsklasser med een offentlig Eksamen (som hidtil), og at denne af Hensyn til Konfirmanderne afholdes i den sidste Halvdel af Marts Maaned.

Nu bestaar Forberedelsesskolen af 13 Drengene og 13 Pige-klasser, som nævnes med Tallene I—XIII, og Friskolen bestaar af 9 Drengene og 9 Pige-klasser, som benævnes I—XI. Skolekommissionen foreslaar, at Skolen deles i 6 Trin, som kaldes I—VI Drengek-lasse og 1ste—6te Pige-k-lasse, at Parallelklasserne paa samme Trin skelnes fra hverandre ved at føje Bogstaverne a, b, c, d til Klas-sens Nr., og at 1ste og 2det Trin danne For-skolen, medens 3die, 4de, 5te og 6te Trin udgøre Hoved-skolen.“

Byen blev derefter delt i to Skoledistrikter.

Vestre Skoledistrikt omfatter for Skoleaaret 1894—95 følgende Gader: Allégade, Beringsgade, Cikoriefabrik, Engvej, Fabrikvej, Farvergade, Frederiksberggade, Hestedamsgade, Hømannsgade, Jessensgade, Krystalgade, Madevej, Nygade, Rødersgade, Stationspladsen, Stefansgade, Svanesgade, Tugthusvej og Vestergade. Østre Skoledistrikt bestaar af den øvrige Del af Byen.

Kommuneskolens Udvidelse. Efter Indskrivningen i April Maaned havde de to Kommuneskoler 1739 Elever (884 Drengene og 855 Piger), hvorfor det blev nødvendigt at oprette 2 Drengek-lasser og 1 Pige-k-lasse. Ved alle 3 kommunale Skoler er der endnu kun Plads til een Klasse. Derfor har Kommunen købt en Grund bag Vestre Kommuneskole i det Dø-med at opføre derpaa en Skolebygning som Udvidelse af denne Skole. Denne Skolebygning's Opførelse bør paaskyndes; thi Klas-serne, som i Mar have været stærkt fyldte, ville sandsynligvis blive helt overfyldte i det nye Skoleaar. Dette fremgaar af Fødselsstatistikken, som viser en Forøgelse af de skolepligtige Børns Tal med 189 i 1895, 195 i 1896 og 160 i 1897. Da de to Kommuneskoler have 57 pCt. af samtlige skolepligtige Børn, udviser Fødselsstatistikken altsaa en Stigning i de to Kommuneskole-s Eleverantal for de 3 Mar 1895—97 af 310 Elever, hvilket betyder Oprettelsen af 9 nye Klas-ser, altsaa Afbenyttelse af 4 Skolestuer udover det Antal, som haves for Tiden.

Ældste Lærerløn: 50 Tdr. Byg, 600 Kr., 300 Kr. i Huslejegodtgørelse, 3 Favne Brænde og Skolepenge ca. 90 Kr.

Yngste Lærerløn: 50 Tdr. Byg, 300 Kr., 200 Kr. i Huslejegodtgørelse, 2 Favne Brænde og Skolepenge ca. 90 Kr.

Ældste Lærerindeløn: 33 $\frac{1}{3}$ Td. Byg, 400 Kr., 200 Kr. i Huslejegodtgørelse, 2 Favne Brænde og Skolepenge ca. 90 Kr.

Yngste Lærerindeløn: 33 $\frac{1}{3}$ Td. Byg, 200 Kr., 150 Kr. i Huslejegodtgørelse, 2 Favne Brænde og Skolepenge ca. 90 Kr.

For Ekstratimer faa Lærerne 3 Kr. og Lærerinderne 2 Kr. maanedlig for hver ugentlig Time. Byglønnen udbetaltes i 1894 med 12 Kr. pr. Td. Brændepriisen var 24 Kr. pr. Favn.

Forandringer i Lærerpersonalet i Aarets Løb:

Den 15/8 94 døde Lærer Holger Struve. Han havde ikke virket i eet Aar ved Kommunens Skolevæsen, da han blev syg, hvorfor hans Gerning fra Nytaar 1894 blev besørget ved en Vikar, til hvem Kommunen betalte 500 Kr.

Fra 1/8 94 blev Lærerinde Frøken Magda Jessen entlediget efter Ansøgning med Pension paa Grund af Svagelighed efter 29 Aars dygtigt og trofast Arbejde ved den borgerlige Realskole. Da Frøken Jessen afsluttede sin Virksomhed, holdtes en Afskedsfest paa Skolen i Overværelse af Lærerpersonalet ved alle 3 Skoler og Eleverne i den borgerlige Realskoles Pigeafdeling.

Den 1ste September rykkede Frk. A. Loft op fra yngste til ældste Lømningsklasse. Ved Frk. Jessens Afgang flyttedes Frk. A. Olsen efter eget Onste fra Vestre Kommuneskole til den borgerlige Realskole.

Sem. Joh. Langkjær var fra Nytaar til 1ste Maj Vikar for Lærer Struve. Fra 1ste Maj antog Skolekommissionen Sem. Joh. Langkjær og Sem. C. A. J. Stjerne til Timelærere og eksam. Lærerinde Frk. M. Sørensen til Timelærerinde. Samtidig blev Sem. C. Pihlkjær Nielsen Vikar.

Den 8de November blev eksam. Lærerinde, Frk. E. Thomsen Vikar i det ledige Lærerindeembede.

Lærer Arnstrup havde Rejsestipendium til England for at udvide sine Kundskaber i Engellst.

Lærer Nyholm havde Feriekursus i Tegning, Lærer Mølbaach i Sang og Lærer J. B. Nielsen i Dyff.

	Skolebetjentene	Fødselsaar	Overtaget Bestillingen	Skolens Navn
1	J. C. Christensen ..	1849	1/9 82	Østre Kommuneskole.
2	J. C. Rasmussen ..	1848	1/4 84	Vestre do.
3	N. Mortensen	1857	1/4 85	Den borgerl. Realskole.

Udgiften til Skolevæsenet i 1894 Kr. 67,683₂₇ (i 1893: Kr. 64,832₆₂)

Skolefontingent ved Betalingskolen — 8,436₀₅ (i 1893: — 8,266₁₀)

_____ Kr. 59,247₂₂ (i 1893: Kr. 56,566₇₂).

Da Middelhørneantallet i Kommunens Skoler har været 1995, bliver Udgiften pr. Barn 29 Kr. 70 Ore (i 1893 28 Kr. 98 Ore). (Renter og Afdrag af Laan samt Kommunens Bidrag til Amtsfolefondens ere ikke medregnede).

Udgiften til Skolevæsenet er altsaa steget i 1894 med Kr. 2850₆₅. Denne Forøgelse i Udgiften hidrører fra I) den nye Klasse ved den borgerlige Realskole, II) Undervisningstimernes Forøgelse ved samme Skole, III) de 3 nye Klasser ved Østre Kommuneskole og IV) Anskaffelsen af en Del nyt Undervisningsmateriel ved Østre Kommuneskole.

Til den Rosing-Næderske Aften-skole, som giver fri Undervisning i Dansk, Regning og Tegning fortrinnsvis til Haandværkslærlinge, yder Kommunen et Tilskud af 150 Kr. foruden Lokale, Lys og Varme. Skolen frekventeres i Vinter af 48 Elever.

Legater for Skolebørn: Justermester Elkjær's Legat, af hvilket 36 Kr. anvendes til Klæder og Skolepenge for en fattig Dreng. Jens Jørgen Lindvigs Legat, hvoraf 40 Kr. anvendes til Konfirmationshjælp for fattige Børn i Kommuneskolerne. Barbara Jochumens Legat, hvoraf 232 Kr. fordeles lige mellem 6 Børn af Haandværkere for at hjælpe dem til en bedre Skoleundervisning.

Privatskolerne.

Den 1ste Januar 1894 fandtes i Hørjens Kommune 26 private Skoler, i hvilke der undervistes Børn over 7 Aar. I Aarets Løb er 1 af disse ophævet og 2 nye oprettede, saa at Antallet den 31te December 1894 var 27. Af disse vare 7 Drengeskoler, 7 Pigeskoler, 13 havde Elever af begge Køn.

Følgende 16 Privatskoler havde over 20 Elever:

	Bestyrer	Skolens Beliggenhed	Antal Klasser	Elevantal		3 skolepligtig Alder
				Dreng	Piger	
1	Frf. Schougaard	Kildegade	9		118	94
2	Pastor Kerff	Katholfskole, Nørreg. 19	3	52	36	85
3	Frf. Momme	Nædersgade 5	6		83	73
4	J. Hansen	Ryesgade 2	2	47	24	63
5	Frf. M. Jensen	Smedegade 26	4		70	68
6	Fru Ravn	Fabrikvejen	5		67	62
7	Frf. G. de Laurent	Smedegade 87	2	23	38	53
8	" D. Westergaard	Havnealleen 5	3	38	23	43
9	" A. Dyrebye	Engvejen	3	50		39
10	Den lærde Skoles Forberedelsesklasser	Den lærde Skole, Havnealleen	2	48		48
11	Frf. M. Christensen	Smedegade 89	2	12	28	32
12	Fru A. Madsen	Kyngade 32	2	24	16	29
13	Frf. Gad	Nædersgade 1	3	39		34
13	" S. Therkelsen	Søndergade 41	3	39		34
15	" M. Fangel	Vestergade 3	2	24	13	23
16	" T. Thorsen	Smedegade 46	1	7	16	19

Ved Frøken Schougaards og Frøken Mommes Skoler findes Realklasser; begge Skoler have Ret til at afholde aln. Forberedelseseksamen.